

Opetuslautakunta
Kaupunginhallitus

§ 48
§ 265

25.05.2021
07.06.2021

Sosiaaliasiamiehen selvitys vuodesta 2020

2352/05.16.00/2021

Opetuslautakunta 25.05.2021 § 48

Valmistelija: varhaiskasvatusjohtaja Anna Karlsson, anna.karlsson@salo.fi,
02 778 7850

Varhaiskasvatuslain 540/2018 lukuun 10 (§50-53) on kirjattu varhaiskasvatuksen hallintoon, valvontaa ja ohjausjärjestelmään liittyvät asiat ja vastuutahot (opetus- ja kulttuuriministeriö, aluehallintovirasto, opetushallitus, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja valvontaviranomaiset). Edellä tarkoitettujen valvontaviranomaisten on toteutettava valvontaa ensisijaisesti antamalla varhaiskasvatuksen järjestäjälle tarpeellista ohjausta ja neuvontaa sekä seuraamalla toiminnan kehitystä yhteistyössä toiminnan järjestäjän kanssa. Varhaiskasvatuslain 53 § avaa tarkemmin erityisesti sosiaaliasiamiehen tehtäviä. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 24 §:ssä tarkoitetun kunnan sosiaaliasiamiehen tehtävänä on myös varhaiskasvatuksen osalta neuvoa asiakkaita tämän lain soveltamiseen liittyvissä asioissa, avustaa asiakasta muistutuksen tekemisessä, tiedottaa asiakkaan oikeuksista, toimia muutenkin asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi sekä seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa ja antaa siitä selvitys vuosittain kunnanhallitukselle.

Sosiaalihuollon asiakaslain 24 pykälän mukaan kunnan on nimettävä sosiaaliasiamies, joka voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on:

- 1) neuvoa asiakkaita tämän lain soveltamiseen liittyvissä asioissa;
- 2) avustaa asiakasta 23 §:n 1 momentissa tarkoitetussa asiassa(muistutus);
- 3) tiedottaa asiakkaan oikeuksista;
- 4) toimia muutenkin asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi; sekä
- 5) seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kaupungissa ja antaa siitä selvitys vuosittain kaupunginhallitukselle. Salossa sosiaaliasiamiespalvelusta vastaa hallintopalvelut. Palvelu on järjestetty ostopalveluna Merikratos Oy:n toimesta 15.10.2018 alkaen. Palveluntuottaja on antanut sosiaaliasiamiehen toimintaa koskevan raporttinsa vuodelta 2020.

Raportti perustuu Merikratoksen kokoamaan kuntakyselyyn, muistutusten, oikaisuvaatimusten ja kanteluiden määrästä vuonna 2020.

Varhaiskasvatukseen liittyvät yhteydenotot ovat olleet vielä vähäisiä, mutta pientä lisääntymistä edellisestä vuodesta on havaittavissa. Yhteydenottojen perusteella kunnissa niin työntekijöillä kuin asiakkailta on vielä epätietoisuutta sosiaaliasiamiehen toiminnasta ja palvelun koskevan myös varhaiskasvatustoimintaa. Aluehallintovirastot yhdessä Valviran kanssa ovat järjestäneet koulutuksia varhaiskasvatuksen valvontaan liittyen. Näissä koulutuksissa on myös ollut sosiaaliasiamiehen puheenvuoroja, toiminnan esittelyä varten. Näiden koulutusten myötä toivotaan tietoisuuden sosiaaliasiamiestoiminnasta lisääntyvän.

Varhaiskasvatukseen liittyvän kuntakyselyn tarkastelua Merikratoksen asiakaskunnissa vuonna 2020:

- Kyselystä saadun tiedon mukaan sosiaaliasiamiehen rooli ja tehtävät ovat vielä monille varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöille epäselviä.
- Sosiaaliasiamiehen yhteystiedot olivat 62 % vastanneiden kuntien varhaiskasvatusyksiköiden ilmoitustauluilla. Osalla vastanneista kunnista yhteystiedot olivat kuitenkin varhaiskasvatuksen nettisivuilla.
- Muistutuksia on tehty 12 % vastanneista kunnista ja kanteluita 23 % vastanneista kunnista. Muistutuksien ja kanteluiden määrät ovat olleet vähäisiä. Muistutusten, kanteluiden ja oikaisuvaatimusten johdosta on ryhdytty toimintaohjeiden /soveltamisohjeiden muutoksiin, ohjauskeskusteluihin työntekijän kanssa sekä työn kehittämiseen.
- Salon kaupungin varhaiskasvatukseen liittyviä varhaiskasvatuslain mukaisia muistutuksia ja kanteluita ei tehty vuonna 2020.
- Salon kaupungin varhaiskasvatusta koskevia itseoikaisuja tehtiin yksi ja sivistyslautakunnalle tehtiin kaksi oikaisuvaatimusta vuonna 2020.
- Muistutusten, kanteluiden ja oikaisuvaatimusten myötä on Salon varhaiskasvatuksessa ryhdytty työn kehittämiseen.
- Sosiaaliasiamiehen yhteystiedot ovat olleet varhaiskasvatusyksiköissä asiakkaan nähtävillä vuonna 2020.

Valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on yhdenmukaistaa varhaiskasvatuksen ohjausta ja valvontaa. Vuonna 2020 valvonta kohdistui erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitukseen.

Merikratoksen asiakaskunnissa valvontaa toteutettiin suurimmaksi osaksi asiakirjoista ja valvontakäynneillä, vuonna 2020.

Raportin mukaan vuonna 2020 Salon kaupungin varhaiskasvatusta koskevia yhteydenottoja tehtiin 2 kpl. Raportti on liitteenä.

Sivistyspalveluiden johtaja:

Opetuslautakunta merkitsee sosiaaliasiamiestoiminnasta annetun raportin vuodelta 2020 tiedoksi ja ehdottaa kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus merkitsee raportin tiedoksi.

Päätös:

Opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Valmistelija: hallintojohtaja Laura Ala-Hannula, laura.ala-hannula@salo.fi, puh. 02 778 2020.

Edellä kuvatun opetuslautakunnan käsittelyn lisäksi asia on käsitelty sosiaali- ja terveyslautakunnan kokouksessa 2.6.2021 seuraavasti:

"Sosiaalihuollon asiakaslain 24 pykälän mukaan kunnan on nimettävä sosiaaliasiamies, joka voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on:

- 1) neuvoa asiakkaita tämän lain soveltamiseen liittyvissä asioissa;
- 2) avustaa asiakasta 23 §:n 1 momentissa tarkoitetussa asiassa (muistutus);
- 3) tiedottaa asiakkaan oikeuksista;
- 4) toimia muutenkin asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi; sekä
- 5) seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kaupungissa ja antaa siitä selvitys vuosittain kaupunginhallitukselle

Sosiaaliasiamiespalvelun tuottaa Salon kaupungille Merikratos Oy. Vuoden 2020 aikana sosiaaliasiamiehenä ovat toimineet Sanna Saarinen, Maija-Kaisa Sointula ja Heidi Vainio. Palvelu- ja yhteystiedot: puhelinneuvonta ti klo 12-15, ke-to klo 10-13, p. 050 341 5244 sosiaaliasiamies@merikratos.fi .

Salon kaupungin sosiaalihuoltoa koskevia yhteydenottoja tehtiin sosiaaliasiamiehelle 79 kpl, varhaiskasvatusta koskevia yhteydenottoja tehtiin 2 kpl sekä muita sosiaaliasiamiestyöskentelyyn liittyviä yhteydenottoja tehtiin 5 kpl vuonna 2020. Yhteydenottoja tehtiin kaiken kaikkiaan 86 kpl vuonna 2020. Yhteydenottoja tehtiin noin 1,7 kpl 1000 asukasta kohden, kun kaikkien Merikratoksen asiakaskuntien yhteydenottojen mediaani oli 2,3 vuonna 2020. Yhteydenotot lisääntyivät edellisestä vuodesta 36,5 %. Näistä yhteydenotoista asiakastapaamisia oli 4 kpl, asiakaspalavereja 1 kpl, viranomaisyhteydenottoja oli 8 kpl sekä yhteydenottoja palveluntuottajan kanssa oli 3 kpl.

Sosiaaliasiamies piti Salon kaupungin sosiaalitoimen kanssa syksyllä 2020 kuntapalaverin, jossa keskusteltiin yhteistyöstä sosiaaliasiamiehen kanssa sekä käytiin läpi asiakkaiden yhteydenottoja teemoittain.

Muistutusneuvontaa annettiin 11 kertaa, kanteluneuvontaa 4 kertaa, muutoksenhakuneuvontaa 9 kertaa ja kirjallista avustamista 3 kertaa. Eniten yhteydenottoja tehtiin lastensuojeluun, työikäisten palveluihin ja vammaispalveluihin liittyen. Lastensuojeluun liittyvissä yhteydenotoissa käsiteltiin perhetyötä/-kuntoutusta, tiedonsaantia ja tarkastusoikeutta, tietosuojaa, oikeusturvaa, päätöksiä/sopimuksia, koronaa ja kohtelua. Työikäisten palveluiden yhteydenotoissa käsiteltiin seuraavia palveluja: asumiseen liittyviä palveluita, palveluasumista; toimeentulotukia ja työ- ja päivätoimintaa. Näihin liittyen käsiteltiin asiakkaan kohtelua ja oikeusturvaa sekä päätöksiä/sopimuksia. Vammaispalveluihin liittyvissä yhteydenotoissa käsiteltiin seuraavia palveluita: asumiseen liittyviä palveluita,

henkilökohtaista apua; kehitysvammahuoltoa, liikkumista tukevia palveluita, omaishoitoa ja palveluasumista. Näihin liittyen käsiteltiin oikeusturvaa, päätöksiä/sopimuksia, tiedonsaantia ja tarkastusoikeutta.

Lisäksi sosiaaliasiamiehen raportissa todetaan, että iäkkäiden palveluissa on kyllä riittävästi ympärivuorokautisia hoitopaikkoja, mutta niistä iso osa on vanhainkotipaikkoja. Sosiaaliasiamies kirjaakin, että Salon kaupungin iäkkäiden palveluissa tulee tehdä suunnitelma laitospaikkojen muuttamisesta tehostetun palveluasumisen paikoiksi, jos näin ei ole jo toimittu.

Sosiaaliasiamies huomioi myös, että kaikkia lastensuojelun palvelutarpeen arviointeja, toimeentulotukiasioita, vammaispalvelulain mukaisia palvelutarpeen selvityksiä ja päätöksiä ei ole pystytty tekemään lakisääteisten määräaikojen puitteissa. Lisäksi erityisesti vammaispalveluissa palvelutarpeen arvioinnin ja palvelusuunnitelmien riittävä laajuus ja asiakaslähtöisyys ei aina ole toteutunut. Sosiaaliasiamies on kiinnittänyt huomioita myös lastensuojelun asiakasmääriin per sosiaalityöntekijä, ja on pitänyt asiakasmäärää kohtuuttomana. Samalla sosiaaliasiamies viittaa Hallituksen lakiesitykseen vähimmäishenkilöstömitoitukseksi, joka on 35 lasta/ sosiaalityöntekijä.

Sosiaaliasiamies toteaa myös, että Salon kaupungin sosiaalihuollossa on ollut hankaluuksia saada kelpoisuusvaatimukset täyttäviä sosiaalityöntekijöitä avoimna oleviin virkoihin, ja huomauttaa, että asiakkaalla on oikeus hyvään sosiaalihuoltoon ja oikeus saada päätökset selvitykset ja suunnitelmat asianmukaisesti tehtynä sekä määräaikojen puitteissa. Mikäli tilanteeseen ei saada merkittävää muutosta, sosiaaliasiamiehen mukaan Salon kaupungin sosiaalihuollossa tulee arvioida sosiaalityöntekijöiden työtilannetta ja hakea siihen ratkaisuja laaja-alaisesti.

Vt. sosiaali- ja terveystalveluiden johtaja:

Sosiaali- ja terveystalvelautakunta merkitsee sosiaaliasiamiestoiminnasta annetun raportin vuodelta 2020 tiedoksi ja ehdottaa kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus merkitsee raportin tiedoksi.

Päätös:

Vt. sosiaali- ja terveystalveluiden johtaja täydensi esitystään siten, että tämä asia tarkastetaan heti kokouksessa.

Sosiaali- ja terveystalvelautakunta hyväksyi esittelijän täydennetyn päätösehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää merkitä sosiaaliasiamiestoiminnasta annetun

raportin vuodelta 2020 tiedoksi.

Päätös:

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Merkittiin, että Heikki Tamminen poistui kokouksesta kello 18:49.

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.